

Wioletta Olejniczak✉

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Aktywność turystyczna mieszkańców wsi po 50. roku życia na przykładzie gminy Bielawy

Streszczenie: Osoby starsze coraz częściej stają się grupą docelową na rynku turystycznym. W celu stworzenia jak najlepszej oferty turystycznej dla tej grupy podróżujących, ważne jest, aby poznać ich preferencje. Celem niniejszej pracy było ukazanie, jak wyglądała aktywność turystyczna osób po 50. roku życia w wybranej przez autorkę gminie. Autorka przedstawiła charakter wyjazdów, czas ich trwania, zakwaterowanie, aktywności w czasie wolnym oraz ukazała jakie czynniki ograniczały ich częstsze podróżowanie.

Słowa kluczowe: turystyka, osoba starsza, preferencje, bariery

Wstęp

Starzenie się społeczeństwa jest zjawiskiem, które najsilniej zaobserwowano w Europie, a wiąże się ono przede wszystkim z reprodukcją, szczególnie, gdzie poziom umieralności przewyższa poziom rozrodności. Według GUS w 2025 roku liczba ludności Polski będzie wynosiła 37,7 mln, a w 2050 roku spadnie ona do 33,9 mln, a przy tym tempo spadku będzie nadal rosło¹. Spowodowane jest to między innymi późnym macierzyństwem oraz zakładaniem rodziny „2 + 1”. Wpływa to również na poprawę jakości życia, co ma swoje odzworowanie również w jego długości oraz udziale osób po 50. roku życia w liczbie Polaków. W tym miejscu warto zadać pytanie, do jakiej grupy można zaliczyć te osoby, do ludzi starszych, czy może dojrziałych, oraz jaka jest między nimi różnica? Ustalając tę różnicę, można wziąć pod uwagę różne aspekty²:

– ekonomiczne – wiążące się z zakończeniem pracy oraz przejściem na emeryturę,

1 Prognoza ludności na lata 2014–2050, GUS, s. 111, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-ludnosc-na-lata-2014-2050-opracowana-2014-r-,1,5.html> (dostęp: 01.04.2018).

² Śniadek J.: Konsumpcja turystyczna polskich seniorów na tle globalnych tendencji w turystyce, Gerontologia Polska 2007, nr 1–2, s.22, http://gerontologia.org.pl/wp-content/uploads/2016/05/2007-01_02-4.pdf (dostęp: 24.04.2018).

✉ wioletta_olejniczak@sggw.pl

- kulturowe, takie jak: obyczaje i tradycje,
- społeczne, czyli stanie się babcią i dziadkiem,
- zdrowotne, które spowodowane są pogorszeniem się zdrowia oraz utratą sprawności fizycznej.

Seniorami określa się osoby, które zakończyły w swoim życiu etap związany z wykonywaniem aktywności zawodowej oraz przeszły na emeryturę lub rentę, w tym również tak zwaną „wcześniejszą emeryturę”, która przysługuje osobom o określonym stażu pracy, po ukończeniu pięćdziesiątego roku życia. Do tej grupy zaliczyć można również mieszkańców wsi, którzy po przekazaniu gospodarstw kolejnym pokoleniom, ich sprzedaży lub dzierżawie, otrzymywali wcześniej wymienione świadczenia, w tym także możliwość przejścia na rentę strukturalną. Autorka świadomie wspominała o mieszkańcach wsi, ponieważ byli oni podmiotem przeprowadzonych badań, które wykorzystane zostały w dalszej części tego artykułu. W związku z przekazaniem obowiązków w gospodarstwach zwiększa się ilość czasu wolnego tych osób, który mogą wykorzystać na podróże. Przeprowadzone badania miały na celu określenie oferty turystycznej dla tej grupy odbiorców.

Metody badań

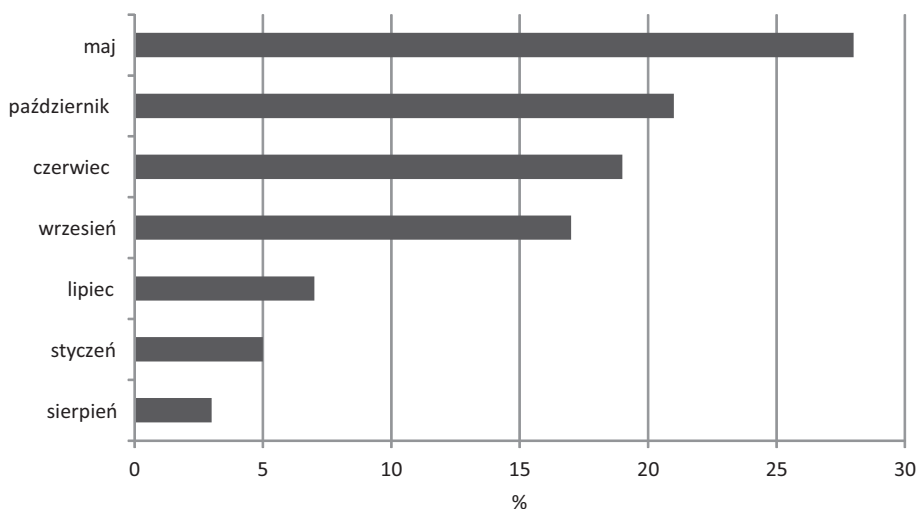
Autorka wykorzystwała badania ankietowe, które przeprowadziła w 2015 roku w ramach pracy magisterskiej. Respondentami byli pełnoletni mieszkańcy gminy Bielawy. Autorka posłużyła się również danymi statystycznymi dotyczącymi prognozy ludności na lata 2014–2050 z GUS oraz danymi dotyczącymi aktywności turystycznej z 2012 roku z Instytutu Turystyki.

Charakterystyka badanej grupy

Badanie zostało przeprowadzone na grupie 200 osób, które ukończyły 18. rok życia oraz zamieszkiwały gminę Bielawy. Jest to wiejska gmina położona w województwie łódzkim, dokładniej w powiecie łowickim, zamieszkiwana przez ponad 5 tysięcy mieszkańców. W gminie 75% terenu stanowią użytki rolne, na które przypada 1,5 tysiąca indywidualnych gospodarstw. Większość respondentów stanowiły kobiety (56,5%). Największy procent wśród ankietowanych stanowiły osoby w przedziale wiekowym 50–64 lata, było ich 39%. Status zawodowy ściśle związany był z wiekiem respondentów, ponieważ najwięcej, bo aż 50% stanowili rolnicy, a najmniej 7% osoby uczące się w szkołach ponadgimnazjalnych.

Aktywność turystyczna osób po 50. roku życia spośród badanej grupy

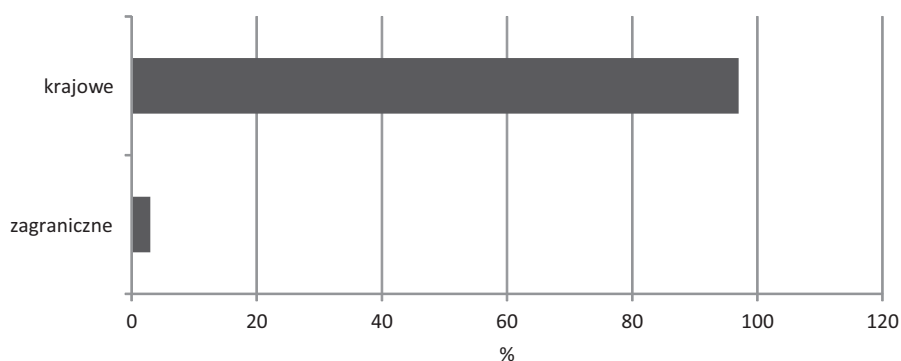
Większość osób po 50. roku życia (28%) najchętniej podróżowała w maju. Październik wskazywało 21%, czerwiec 19%, wrzesień 17%, lipiec 7%, styczeń 5%. Wśród wymienianych miesięcy najmniej preferowany (3%) był sierpień (rys. 1). Mniejsze zainteresowanie podróżami w okresie letnim jest głównie spowodowane tym, że na obszarach wiejskich panują wtedy żniwa i większość osób, poświęca czas na obowiązki z nimi związanymi.

Rysunek 1. Najczęściej wybierane miesiące do udziału w wyjazdach turystycznych przez osoby po 50. roku życia w gminie Bielawy

Źródło: badania własne.

Większość respondentów (97%) w całym swoim życiu odbyła podróże krajowe, a tylko 3% wyjechało poza granicę kraju, z czego 100% z nich stanowiły kobiety (rys. 2). Niechęć ze strony respondentów dotycząca wyjazdów zagranicznych, wynikała głównie ze strachu związanego z atakami terrorystycznymi oraz słabej znajomości języków obcych.

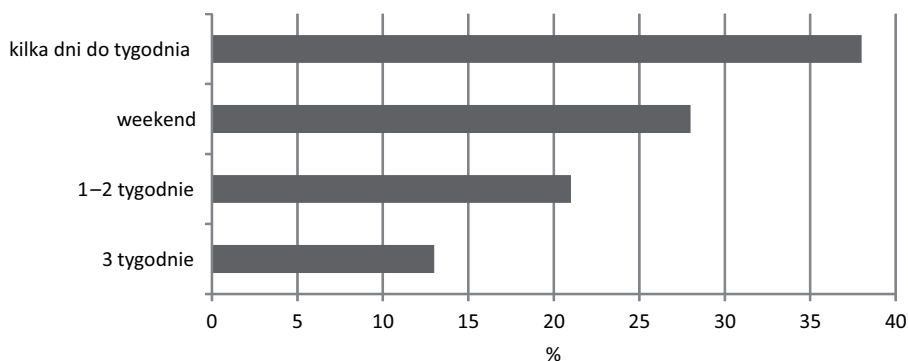

Rysunek 2. Kierunki podróży osób po 50. roku życia w gminie Bielawy

Źródło: badania własne.

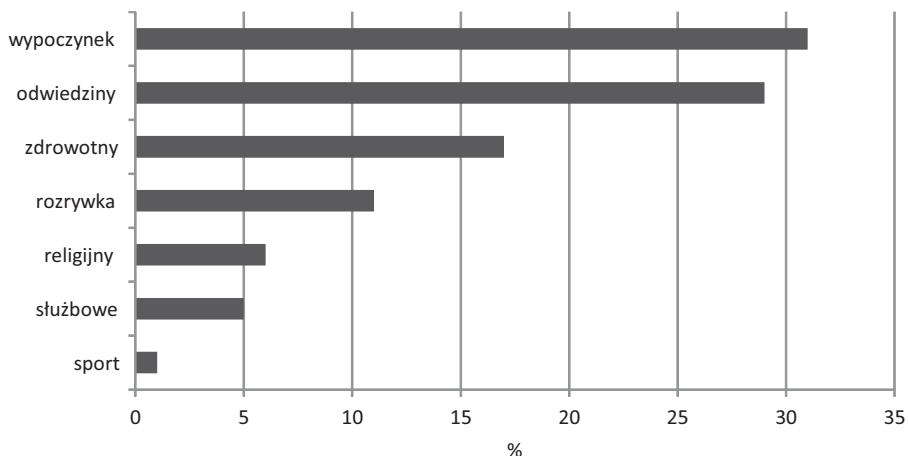
Najczęstszymi podróżami, które podejmowali respondenci, były przeważnie wyjazdy krótkookresowe. Większość osób (38%) preferowała wyjazdy od kilku dni do tygodnia. Wyjazdy weekendowe wybrało 28% spośród ankietowanych, wyjazdy powyżej jednego do dwóch tygodni preferowało 21%. Większość osób nie mogła sobie pozwolić na dłuższe

wyjazdy, co wiązało się z prowadzoną przez nich działalnością rolniczą. Najmniejszą grupę (13%) stanowiły osoby, które wypoczywały trzy tygodnie w trakcie swojego życia – były to głównie osoby, które w celu poprawy swojego zdrowia, korzystały z usług sanatoriów (rys. 3).

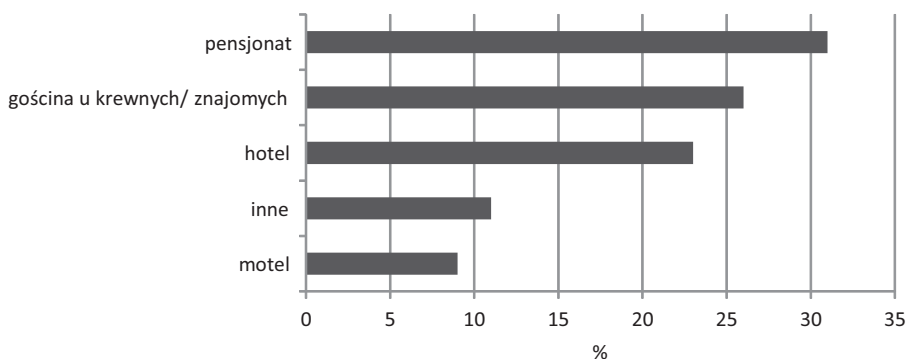
Rysunek 3. Czas trwania wyjazdów turystycznych osób po 50. roku życia w gminie Bielawy
Źródło: badania własne.

Wypoczynek stanowił główny cel wyjazdów respondentów (31%), co wiązało się z „oderwaniem się” od codziennych obowiązków. W celu odwiedzenia krewnych i znajomych podróżowało 29% osób, a 17% wyjeżdżało w celach zdrowotnych. Najmniej osób podróżowało w celach religijnych (6%), służbowych (5%) oraz sportowych (1%) – rysunek 4.

Rysunek 4. Cel udziału w wyjazdach turystycznych osób po 50. roku życia w gminie Bielawy
Źródło: badania własne.

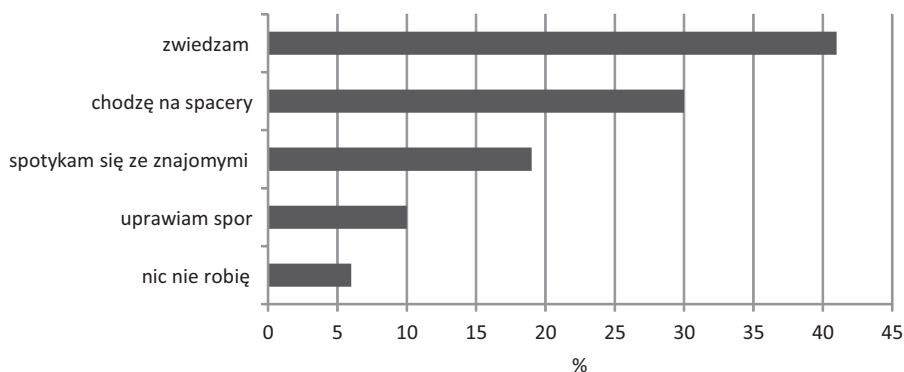
Na miejsce zakwaterowania najczęściej wybierano pensjonat (31%). W dalszej kolejności wskazywano gościnę u krewnych i znajomych (26%), hotele (23%) i motele (9%). Inny rodzaj zakwaterowania taki jak: kwatera prywatna, domek kempingowy, czy gospodarstwo agroturystyczne preferowało łącznie 11% osób po 50. roku życia (rys. 5).

Rysunek 5. Rodzaj miejsca zakwaterowania, z którego korzystały osoby po 50. roku życia w gminie Bielawy

Źródło: badania własne.

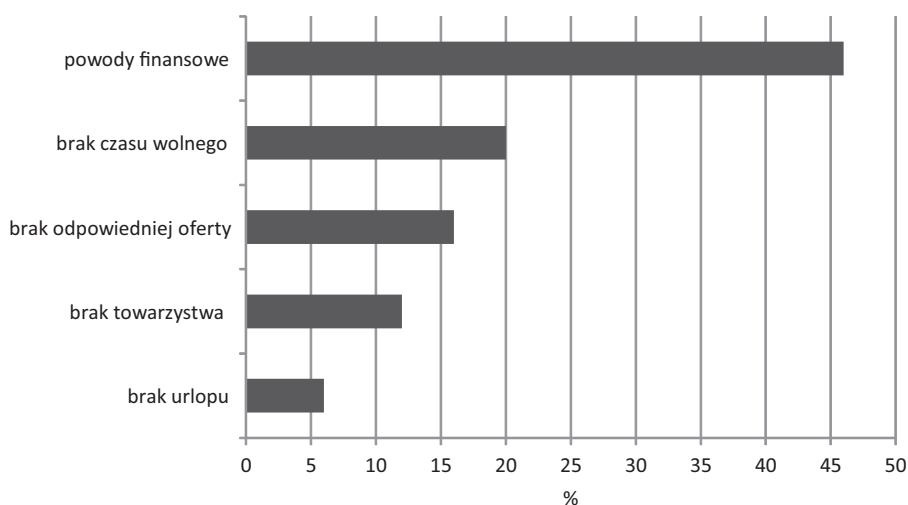
Mniej niż połowa (41%) spośród ankietowanych osób w trakcie wyjazdu turystycznego poświęciła swój czas wolny na zwiedzanie, co wiązało się z zainteresowaniem miejscem, w którym przebywali respondenci. Podczas czasu wolnego w trakcie wyjazdu turystycznego 30% ankietowanych spacerowało, podziwiając okoliczne tereny, 19% spotykało się ze znajomymi, najczęściej podczas gościny u krewnych, 10% uprawiało sport, a 6% nic nie robiło (rys. 6).

Rysunek 6. Rodzaj aktywności podejmowany podczas czasu wolnego w trakcie wyjazdu turystycznego

Źródło: badania własne.

Według ankietowanych głównym czynnikiem uniemożliwiającym udział w większej liczbie wyjazdów turystycznych były finanse (46% respondentów), dlatego każdy z badanej grupy odbył tylko jedną podróż w trakcie roku. Kolejnym czynnikiem ograniczającym aktywność turystyczną respondentów był brak czasu wolnego, co wynikało z działalności rolniczej, jaką prowadzili respondenci. Brak odpowiedniej oferty turystycznej był przeszkodą dla 16% ankietowanych. Brak towarzystwa uniemożliwił podróżowanie 12% respondentów, a 9% stanowiły osoby, które w związku z wykonywaną pracą zarobkową nie miały możliwości skorzystania z urlopu (rys. 7).

Rysunek 7. Wpływ czynników uniemożliwiających udział w wyjazdach turystycznych osobom po 50. roku życia w gminie Bielawy

Źródło: badania własne.

Dyskusja

Autorka postanowiła porównać swoje wyniki badań z danymi przedstawionymi przez J. Łaciaka³ dotyczącymi aktywności turystycznej mieszkańców Polski z 2012 roku, w których 40,9% respondentów stanowiły osoby po 50. roku życia oraz wynikami przedstawionymi przez J. Górna⁴ z tego samego zakresu tematycznego. Odnosząc się do samego uczestnictwa w wyjazdach turystycznych w 2012 roku według wyżej wymienionych osób, 30% osób w wieku 50–59 lat oraz 14% w wieku 60 lat i powyżej uczestniczyło w podróżach długookresowych, a podróże krótkookresowe odbyło 21% spośród grupy osób w wieku 50–59 oraz 13% osób po 60. roku życia.

³ Łaciak J.: Aktywność turystyczna mieszkańców Polski w wyjazdach turystycznych w 2012 roku, Instytut Turystyki, Warszawa 2013, s. 25–45.

⁴ Górna J.: Preferencje i aktywność turystyczna Polaków w wieku 50+, Prace Naukowe Akademii im. J. Długosza w Częstochowie, Kultura Fizyczna, t. XIV, nr 1, s.153–166.

Według J. Łaciaka głównym celem krajowych wyjazdów długookresowych był cel turystyczno-wypoczynkowy (62,2%), kolejnym celem były odwiedziny (30,1%). Najbardziej wyjeżdżano z powodów religijnych. W przypadku wyjazdów krótkookresowych głównym celem były odwiedziny (59,5%), następnym celem był cel turystyczno-wypoczynkowy (37,1%). Najmniej osób wyjeżdżało z powodów zdrowotnych, podobnie jak w wynikach przedstawionych przez autorkę. Według J. Górnej natomiast głównym celem wyjazdów tej grupy osób były odwiedziny u krewnych i znajomych oraz poprawa zdrowia.

Zarówno w długookresowych, jak i krótkookresowych krajowych wyjazdach zdaniem J. Łaciaka najdogodniejszym terminem do podróżowania były miesiące letnie – czerwiec, lipiec, sierpień. Jest to zupełne przeciwieństwo przedstawionych wyników badań przez autorkę, gdzie wśród badanej grupy panowały wtedy żniwa i niechętnie wtedy wyjeżdżano. J. Górna wskazuje wiosnę oraz jesień jako najczęstsze okresy podróżowania osób po 50. roku życia, ponieważ jest to czas, kiedy ceny są dużo niższe niż w sezonie letnim.

Biorąc pod uwagę rodzaj zakwaterowania w podróżach długookresowych, najczęściej wybierano mieszkanie u krewnych w mieście (18%). Następnie hotele/motele oraz pensjonaty (po 14%). Najbardziej wybierano takie obiekty jak: ośrodki wczasowe, schroniska czy domki kempingowe (po 1%). W przypadku podróży krótkookresowe największym zainteresowaniem cieszyły się hotele/motele (25%) oraz pensjonaty (9%). Najmniejsza liczba osób korzystała z domków kempingowych, czy namiotów (po 1%). W tym przypadku również wyniki przedstawione przez autorkę były porównywalne z wyjazdami krótkookresowymi. J. Górna w swojej pracy również przedstawiła podobne wyniki.

W badaniach przedstawionych przez J. Łaciaka szczególnymi czynnikami ograniczającymi podróżowanie osobom po 50. roku życia były powody finansowe (28%), ze względu na zły stan zdrowia 16% respondentów nie miało możliwości częstszego podróżowania, a 13% osób po prostu się nie chciało. W mniejszym stopniu, ale również wymienione zostały takie powody jak: praca zawodowa, podeszły wiek, brak ofert, praca dodatkowa oraz ograniczenia z powodu bycia osobą niepełnosprawną.

P. Zmyślony⁵ zwraca uwagę na bariery uniemożliwiające lub ograniczające udział w wyjazdach turystycznych seniorów takie jak: wysokie ceny usług turystycznych oraz niedopasowanie punktów ofert turystycznych do wieku uczestników, przede wszystkim zbyt szybkie tempo zwiedzania.

Podsumowanie

Osoby po 50. roku życia stają się grupą, która będzie coraz bardziej liczyć się w kształtowaniu rynku, także rynku usług turystycznych, co spowodowane jest procesem starzenia się społeczeństwa i ciągle zwiększającej się liczby osób starszych. W związku z tym usługodawcy powinni dążyć do dostosowania ofert turystycznych do tej grupy osób, po to, aby były one dla nich bardziej dostępne oraz atrakcyjne.

⁵ Zmyślony P.: Zainteresowanie seniorów turystyką oraz ich udział w turystyce kulturowej, P. Kociszewski (red.), Gnieźnieńskie Forum Ekspertów Turystyki Kulturowej, Turystyka Kulturowa 2013, nr 5, s. 83, <http://turystykakulturowa.org/ojs/index.php/tk/article/download/214/200> (dostęp: 07.08.2018).

Jak wynika z przeprowadzonych badań, osoby ankietowane preferowały krótkookresowe wyjazdy krajowe, których najdogodniejszym terminem, był okres wiosenny. Głównym celem wyjazdów, jakie podejmowały, był odpoczynek oraz odwiedzić krewnych i znajomych, oraz aktywne spędzanie czasu wolnego. Najważniejszym wnioskiem jest to, że respondenci swoje wybory podporządkowywali aktywności rolniczej, która mocno ogranicza im możliwość wyjazdów turystycznych.

Literatura

- Górna J.: Preferencje i aktywność turystyczna Polaków w wieku 50+, Prace Naukowe Akademii im. J. Długosza w Częstochowie, Kultura Fizyczna, t. XIV, nr 1, s. 153–166.
- Łaciak J.: Aktywność turystyczna mieszkańców Polski w wyjazdach turystycznych w 2012 roku, Instytut Turystyki, Warszawa 2013, s. 25–45.
- Prognoza ludności na lata 2014–2050, GUS, s. 111, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-ludnosc-na-lata-2014-2050-opracowana-2014-r-,1,5.html> (dostęp: 01.04.2018).
- Śniadek J.: Konsumpcja turystyczna polskich seniorów na tle globalnych tendencji w turystyce, Gerontologia Polska 2007, nr 1–2, s. 22, http://gerontologia.org.pl/wp-content/uploads/2016/05/2007-01_02-4.pdf (dostęp: 24.04.2018).
- Zmyślony P.: Zainteresowanie seniorów turystyką oraz ich udział w turystyce kulturowej, P. Kociszewski (red.), Gnieźnieńskie Forum Ekspertów Turystyki Kulturowej, Turystyka Kulturowa 2013, nr 5, s. 83. <http://turystykakulturowa.org/ojs/index.php/tk/article/download/214/200> (dostęp: 07.08.2018).

Tourist activity of rural inhabitants, who turned 50 years in the Bielawy municipality

Summary. The elderly are beginning important group of the tourist market. In order to create the best tourist offer for this group of travelers, it is important to know about their preferences. The purpose of this thesis was how tourist activity of rural inhabitants, who turned 50 years looked like in the municipality chosen by the author. Author presented types of the trips, duration, accommodation, activity in leisure time and presentation why they didn't take a part in the tourist trips more often.

Key words: tourism, elderly, preferences, barriers